

Hz. Ebû Bekir

Nureddin Yıldız'ın 15.04.2007 tarihli (5.) Hayat Rehberi dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Kardeşlerim,

Ashab-ı kiramın Peygamber aleyhisselam Efendimiz'den önceki hâlini az çok hepimiz biliriz: İnsanlıkla uzaktan yakından ilgisi olmayan, batık bir hayat yaşıyorlardı. Kendi çocuklarını diri diri toprağa koyabilen, kendi anne-babalarını inkâr ettikleri, menhiyat ve gayri ahlakî her ne varsa hepsini bünyelerinde barındırıyorlardı. Öldürmek, ölmek, yaralamak normal şeylerdendi.

Peygamber aleyhisselam Efendimiz'in insanlığa ne kadar geniş ve derin bir rahmetle geldiğinin önemli işaretlerinden biri de ashab-ı kiramın söz konusu batık hayattan çıkarak melekleri imrendirecek bir hayat standardına yükselmeleridir. Başkalarını rahatlıkla öldürebilen, kendi canına dahi değer vermeyen mahluklar düzeyinden adeta bir melek seviyesinde merhametli, iyi ve güzel duygulu kimseler hâline gelmişlerdir.

Sahabilerin mallarından infak etmeleri, Peygamber aleyhisselam için fedakârlıkları ve diğer harika işlerini sayıp dökmenin esasında bir yararı yoktur; biz onları örnek aldığımız serüvenimizde onları ne kadar taklit edebiliyoruz? Bu ölçümü yapabilir ve kendimize bir ders çıkarırsak onlardan istifade etmiş oluruz. Yoksa onlar yaptıklarını yapmış, sevaplarını kazanmış, ahiretteki derecelerini elde etmiş, dünyada insanlığın en şereflipleri olarak yaşadıkten sonra buradan ayrılmışlardır ve biz de bu manzarayı seyretmekle kalakalırız.

Aşağıda hatırasını nakledeceğimiz sahabi yaşantısını bu bahsettiğimiz istikamette değerlendirerek kardeşlik ruhumuzu daha iyi perçinleme, hayatımızı daha kaliteli bir Müslüman olarak yaşama fırsatı yakalayabiliriz.

İstisnasız herkes bilir ki ashab-ı kiramın en büyük ismi Ebû Bekir es-Sıddık radiyallahu anhtır. Sadece ashab-ı kiramın değil, Peygamber Efendimiz'den sonra ümmet-i Muhammed'in en büyüğüdür. Onunla ilgili bir sürü hadis-i şerif, Allah katındaki değeri ve kritik konumunu gösterir. Hiçbir müminin buna bir itirazı veya şüphesi söz konusu olamaz. Diğer sahabiler de kendi konumlarına ait birtakım başarı ve değerlere, Efendimiz aleyhisselama gösterdikleri sadakat ölçüsüne göre ecirlere sahiplerdir. Ancak müminler olarak biz, henüz hayattayken cennet müjdesi almış on sahabiyi ayrı bir hürmetle anarız. Bu isimlerin başında da Ebû Bekir radiyallahu anh gelmektedir.

Hazreti Ebû Bekir, ümmetimizin en büyük ismidir. Aşağıda zikredeceğimiz ona ait hatıra, onun büyüklüğüne rağmen bilmemiz gereken bir yaşantıdır.

Peygamber aleyhisselam, Ebû Bekir radiyallahu anha bir arsa tahsis etmişti. Rebîa bin Ka'b isimli başka bir sahabiye de onun yanı başındaki başka bir yeri hediye etmişti. Rebîa, Efendimiz aleyhisselamın kapı görevlisi olan genç bir sahabiydi. Biri Efendimiz'in can dostu, öteki de kapısında ona hizmetle şereflenmiş iki sahibinin birer parsel arazisi var. Hadisenin ana manzarası budur.

Bu iki sahabi kendilerine verilen yerleri görmeye geldiklerinde iki arazinin orta yerinde bir hurma ağacı bulunduğu görürler. Durduğu yer itibariyle ağacın iki sahibinin arazisinde de olduğunu düşünmek, böyle yorumlamak gayet muhtemeldir. İkisi de ağacın kendi arazisinde kaldığını söyler. Evet, hayır derken tartışırlar. Bu tartışma esnasında Ebû Bekir radiyallahu anh sinirlenir ve ağzından kötü bir söz çıkarır. (Elbette buradaki 'kötü söz' ifadesini bizim savruk hayatlarımızdaki kötü sözlerle benzer bir şey zannetmemiz yanlış olacaktır. O büyük insanların seviyesinde 'kötü söz' neye deniyorsa öyle bir ifadedir bu. Zira Rebîa, yıllar sonra dahi o olayda geçen kötü sözü açıklamaya yanaşmamıştır.)

Tartışmada yaşanan bu kötü sözlü ifadenin söylenişinden biraz sonra Ebû Bekir radiyallahu anh kendini toparlar ve Hazreti Rebîa'ya, "Ben sana kaba bir söz söyledim, yanlış ettim. Sen de aynısını bana söyle de helalleşelim" der. Rebîa ise teklifi reddederek böyle bir şeyi Resûlullah'ın dostuna söylemeyeceğini ısrarla savunur. Ebû Bekir helalleşebilmek için bunun olması gerektiğini söyler, yine kabul görmez. Böylece kendilerini Efendimiz aleyhisselamın huzurunda bulurlar. Konu mahkemeye intikal eder.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin huzuruna giderken yolda Rebîa'nın akrabaları olayı haber alırlar ve ona, "Bu kadarı da fazla" diye çıkışır, "adam hem sana hakaret ediyor hem de şikâyet için mahkemeye götürüyor." Normalde zaten haklı olan Rebîa gerçekten de böyle bir durum için mahkemeye gitmek zorunda değildi. Çünkü hakkını helal etmek gibi bir mecburiyeti yoktu. Buna rağmen Hazreti Ebû Bekir, işlediği yanlışın bir şekilde telafi olması için bulduğu 'helalleşme' çözümü sebebiyle bunu tercih etmişti.

Rebîa ise onlara şunu söyler: "Bakın, peşinden gittiğim bu adam, ümmetin en yaşlısıdır ve onu Resûlullah seviyor. Şimdi siz beni kışkırtıyorsunuz ama o dönüp geriye bakar da sizi görürse sinirlenir, Resûlullah'a da bunu anlatır, onu da kızdırırsa Allah'ın ve peygamberinin kızdığı şeyden Rebîa helak olur!"

İki sahabi, Efendimiz'in huzuruna çıkarak hadiseyi anlattıklarında Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Rebîa'ya, "*O söylemesini istediğini söylememen güzel olmuş ama 'Ebû Bekir, Allah seni affetsin' desen de iyi olurmuş*" buyurur. Hazreti Ebû Bekir bu manzara üzerine mahzun olup oradan ağlayarak ayrılır.

*

Naklettığımız bu olay-hikâye, ileri seviyede güvenilir hadis kaynaklarımızdan alınmıştır. Dolayısıyla bu hadisenin yaşanmışlığıyla alakalı herhangi bir şüphemiz olamaz. Şimdi buradan çıkarabileceğimiz ders ve ibret konularına bakacağız.

1- Çok önemli bir ders: İnsanız. Bunu hep hatırlamalı, asla unutmamalıyız.

Ebû Bekir olmak bile masumiyet için yeterli değildir. Hangimiz, hangi şeyh veya âlim kişi Ebû Bekir radiyallahu anhin tırnağı olabilir bu âlemde? Fakat onu bile hayatında hatalara ve gözünü yaşartan pişmanlıklara uğramışken görüyoruz. Öyleyse hata işlemek insanın bir parçasıdır, insan budur.

Üstünlük ve faziletine, Peygamber Efendimiz'den sonraki en değerli kişi olduğuna bizzat Resûlullah şahit olmuş bu mübarek insan Kur'an'da, "*iki kişinin ikincisi*" diye anılmaktadır. Ümmet-i Muhammed'in büyüklük, kalite ve takva ölçülendirmesinde bir numara!

Bir keresinde Efendimiz aleyhisselamın huzuruna çıkan bir kadıncağz derdini anlatmak istediğinde Efendimiz ona, "*Sen bir hafta sonra yanıma gel*" buyurmuş. Kadın da "Ya seni burada bulamazsam?" diye sorunca Efendimiz, "*Beni bulamayan, Ebû Bekir'i bulur*" diye karşılık vermiş. Peygamber değil ama peygambere vekâlet edecek çapta biri! Nitekim ümmetimiz onu oy birliğiyle Resûlullah'ın makamında halifesi olarak seçmişti.

Böyle bir fazilet abidesi insanın dahi ağzının bozulmasının (yani bir hata işlemenin) mümkün olduğunu öğreniyoruz hadis-i şeriften. Ancak bu durumla Ebû Bekir'in makamı lekelenmiş değildi. Zira kimse onu melek olarak bilmiyor değildi; herkes onu Ebû Bekir olarak biliyordu. Annesinin karnında dokuz ay bekleyerek doğmuştu, tuvalete gitmeye mahkûm yaşıyordu, ihtiyaçları ve endişeleri vardı.

İnsan olarak kaldığı, melekleşemediği sürece hiç kimse masum da olamaz. Sıfır günahlı, hatasız bir insan olmaz; olsaydı bu Ebû Bekir radiyallahu anh olabilirdi. Bu noktayı herkes kendine bir ders olarak almak ve mahiyetini anlamak mecburiyetindedir. Bunu kendimiz için şöyle uygulayabiliriz: Hayatımızın geçmiş dönemlerinde, bir aralar çok pot kırmış ve çam devirmiş olabiliriz. Bu hiç önemli

değildir: Şimdi neredeyiz, ne yapıyoruz, neyle meşgulüz; önemli olan budur. Şeytan bizi geçen sene yaptığımız yanlışlarla şimdi oyalarsa iki defa kandırmış olur, tuzağına hem o zaman hem bugün düşmüşüz demektir. Şeytanın bize geçmişimizdeki hataları, hatırlamayı istemediğimiz yaşantıları devamlı hatırlatması sürekli patinaj yaptırması anlamına gelir. Hatırlamamız gereken şudur: Çok merhametli bir Allah'ımız vardır, dün de dünden ibarettir.

Günün birinde herkes bir yanlış yapabilir; bu önemli değildir, önemli olan bundan sonra kişinin nasıl devam ettiğidir. Yanlışın ardından Rabbine sığınma erdemini gösterebilen biri için o yanlış kapanmıştır.

Günün birinde eşimiz veya çocuklarımızın işlediği hatadan dolayı onları gözümüzde bir puan eksik kabul etmememiz gerektiği prensibini de buradan öğrenmiş olmalıyız. Çocuğumuzu bir keresinde sigara içerken görmüş olabiliriz. Peki şimdi içiyor mu? Hayır. Öyleyse o günün birinde içtiğine dair izi zihnimizden silmemiz gerekir. Hâlâ içmeye devam ediyorsa eylem devam ettiğinden tepkimizi gösteririz elbette ancak kapanmış dosyaları açmak, lüzumsuzca hatırlamak yoktur! Zamanında olmuş bitmiş şeyler kişinin primini düşürmez.

Hiçbir büyük adama, "Sen şimdi büyük adam oldun ama küçüklüğünde altını ıslatmış, tuvaletini pantolonuna yapmıştın" dendiğini göremezsiniz. Onlar ve daha fazlası kişinin hayatına gelmiş ve geçmiştir. Günahlar ve hatalar da böyle görülmelidir. Herhangi birimizin geçmiş yıllarda yapmış olduğu bir cürüm, bugün en kaliteli ve takvalı Müslümanlar arasında sayılmasının önünde bir engel değildir. Elbette hata etmemek, yanlışla bulaşmamak temel prensiptir.

Hata işlemek konusunda ufkumuzu açacak bir hususa da dikkat kesilmeliyiz: Ashab-ı kiramın işledikleri yanlışlar onların insanî ve imanî bakımdan daha aşağı seviyelere düşmelerini değil, yükselmelerini sağlamıştır. Şöyle ki işledikleri günahları öylece bıraksalar bu helak olmalarını, günahlarıyla bir arada yaşayan karakterlerinin olmasını gerektirecekti. Ancak günahlarının ardından hemen yerine getirdikleri telafi etme ve açık kapatma hamleleri öyle güçlü oluyordu ki öncekinden daha iyi Müslüman olarak süreci tamamlıyorlardı. Bunun ashab-ı kiramın hayatında onlarca örneğini biliyoruz.

2- İki konuda -velev Ebû Bekir olunsun- hiç kimsenin bir garantisi yoktur: Şehvet ve mal.

Yeryüzündeki bütün kargaşalar, oldubittiler bu iki konu etrafında yaşanır. Kimse kimsenin kara kaşına hayran değil, başkalarının cebindekine meftundur. Rebâa olup Peygamber aleyhisselamın kapısında senelerce nöbet beklemiş, Cebrâil'in girip çıktığı bir kapının yanı başında ömür geçirmiş olsa bile insan, nihayetinde bir hurma fidanı için ağzını bozabilir. Hiçbir insanın kendini mal konusunda garantide görmemesi gerekir.

Efendimiz aleyhisselam, girilecek bir savaşın hazırlıkları öncesinde herkesten getirdiği infakları kabul ederken Hz. Ebû Bekir, üzerindeki gömlek hariç elinde avucunda ne varsa vermiş bir sahabyıdır. Dün bunu yapabilecek kadar muhteşem ve akıl almaz bir örneklik sergileyip zirvedeki fedakârlık timsali oluşunu perçinleyen insan, mal denen şeyin küçüğü-büyüğü olmadığını bu hadis-i şerif örneğinde bize ispat etmiştir. Öyleyse şunu bilmek lazımdır ki icabında bir fındık için ağabey kardeşi kırabilir, vurabilir!

Bu prensipten çıkaracağımız ders, ekonomik ilişkilerimizi ciddi tutmak ve kâğıda yazılı, şahitli olmasını sağlamaktır. "Küsuratlara sonra bakarız" gibisinden yuvarlak ifadelerle hiçbir detayı geciktirmemek lazımdır. Zira küsuratlar sonra kan olarak karşımıza çıkabilir. Mal konusunda şaka yoktur, insanın mal hırsı şakaya gelmeyecek potansiyelde bir konudur. "Hacı adam öyle şeyler yapmaz" gibi anlamsız hislere de kapılmamak gerekir. Çünkü hiçbir 'hacı', Hazreti Ebû Bekir'den daha büyük ve takvalı da olamaz.

İnsanın kendi malına sahip çıkması, har vurup harman savuruyor gibi etrafa dağıtmaması, çocuklarına dahi sadece yetecek kadar veriyor oluşu ne günah ne ayıptır. Ayıp ve günah olan, zekâtı kaçırmak veya Allah için infak etmemektir. Allah'tan gizlemiyor olduktan sonra bir Müslüman, malını sevdiği için ayıplanamaz. Mal ve mülk bize verilmiştir, biz onun üzerinden imtihan olmaktayız. Harcamayan, saklayan, malını pek göstermeyen kimse şayet zekâtını veriyor ve infak gerektiğinde elini sakınmıyorsa herkesin malını mülkünü harcayacağı gibi bir kural varmışçasına bu mal sahibi eleştirilemez.

3- Müminler kardeşler. Ashab-ı kiram bu kardeşliği çok güzel örnekleyerek dünyadan gitmişlerdir. Muhacirler ile ensarin birbiriyle etkileşimine dair her müminin zihninde birkaç yaşanmışlık vardır. Sadece Medine'ye hicret esnasında da değil; bütün hayatları boyunca birbirlerine karşı aynı anadan doğmuş kardeşlerin dahi sergileyemeyeceği kadar titiz, elibol ve hassaslardı.

Lâkin dikkat edelim ki kardeşlik sadece kardeş olmayı kabul etmekten ibaret bir iş değildir; arada sorun çıkınca da o kardeşliği devreye alabilmek gerekmektedir. Kâğıt üzerinde kalmış, afakî ve hatta sanal bir kardeşlik olması, bütün müminlerin kardeş olduğunu kabul etmekten ziyade kardeşliğin asıl devreye girmesi gereken yer, sıkıntılı anlar ve pürüzlü durumlardır. Hz. Ebû Bekir bu kardeşlik konusunda bir pürüze sebebiyet vermişti ancak söz konusu yanlışından daha üstün bir meziyet ve kaliteyle özür dileyerek yine kardeşliği pekiştirmiş oldu. Çünkü özrün, telafinin kalitesi kardeşliğin üstün kalitesini takip ediyordu. Ortadaki yanlışlığa neden olan nefsine de bir ders verebilmesi gerekiyordu. Konuyu orada ayaküstü bir özürle de kapatabilirdi ama her şeyi çok kaliteli bir şekilde aslına döndürmeyi bilerek, bu kardeşlik zihniyetinden dolayı istedi.

Bu prensipten anlayacağımız da şudur ki bir insan hacca gidip hacı olmuş, insanların önünde din anlatıp hoca sayılmış ise onun da bir kabahat işlemesi hâlinde özrü, kendi konumuna yaraşır bir özür olmalıdır. Hiç din terbiyesi görmemiş biri kabalık ettiğinde gösterilecek tavır ile koca sarıklı bir hocanınkinden gösterilecek olan denk değildir, olamaz. Konum ve bulunulan yer için de benzer bir ayarlamadan söz edilebilir. Bir insanı harem-i şerifte üzmüşsek "Af edersiniz" demeyi yeterli göremeyiz. Özür dilemeli, üstüne sadaka vermeli, infakta bulunmalıyız ki özrümüz hata işlediğimiz mekânın azametina uygun olsun.

Ashab-ı kiramın teoride benimsedikleri kardeşliklerinin özür ve telafi yolu böyle bir zihniyetle şekillenmişti, kardeşlikleri bu sebeple zedelenmiyor, her badireden güçlenerek çıkabiliyordu. Bilâl-i Habeşî'yi "siyahın yavrusu" diyerek zenciliği üzerinden tahkir eden Hazreti Huzeyfe de muhatabının gönül kırıklığını telafi etmek için onun ayağının önüne yüzünü koymuş, "Şu siyah ayağıyla yüzüme bassın, intikam alsın benden" demişti. Özrünün çapı öyle geniş ki hem hatasını kapatıyor hem de o hatayı işlemeyen öncesi bile artık daha geride kalıyordu.

Peki, diğer tarafın yaptığı?

"Allah'a secde eden bir yüze ayak sürmem ben!" dedi Huzeyfe ve karşısındaki büyüklüğe daha büyük bir tavırla mukabele etti. Bütün bu büyüklükler de elbette en büyüğü, Resûlullah'ın onların tavırlarından memnuniyet duymasıyla taçlandı.

İnsan olmamız hata etme ihtimalimizin daima var olduğu anlamına gelir. Mümin günün birinde hata edebilir. Fakat mümin, hata ettiğinde 'pardon' deyip geçen değildir. Pardon yetmez, mümin kalitesiyle mukabele edilmelidir. Muhatabımıza ne kadar zarar verilmiştir? 3 birim olsun. O 3 birim telafi edilecektir, özür dilemekle geçştirilmemelidir.

Çünkü işlediğimiz hatanın özrü bizzat kimliğimiz ve karakterimizin kalitesiyle alakalıdır. Öyleyse özür aşamasında bu kalite orantısı gözetilmek zorundadır.

4- Maalesef bizde bulunmayan ama ashab-ı kiramın yaşayışında hemen dikkati çeken bir özellik, basit bir tartışmada dahi derhâl Peygamber aleyhisselama müracaat etme reaksiyonudur.

Evleneceği, kavga ettiği, borç isteyeceği zaman herkes ona gidiyor. Sadece cenaze olunca başvurdıkları bir peygamber değil; hayatları onun üzerinden sigortalanmış gibi ne yapsalar transit biçimde peygambere bir uğranıyor. Bizim düşüncemize göre bu olay özelinde “Peygambere duyurmadan bu işi kapatalım” minvalinde bir tavır takınmak lazımdı ancak ashab-ı kiramın mantalitesi böyle değildi. Onlar ahiretin mahcubiyetini düşününce dünyada karşılaşacakları her ihtimal gözlerinde küçülüyordu. Dolayısıyla Resûlullah’ın huzuruna çıkmak ve bir cezayla oradan ayrılmak pek de büyük bedel sayılmazdı.

İşte iman böyle bir şeydir. Ebû Bekir radiyallahu anh bizim için böyle muazzam ibretlerle dolu bir iman taşıyordu.

Toplumun kaliteli bir seviyeye eriştiği, herkesin üstün bir ahlak sahibi olduğu düzlemde kimin daha iyi olduğunu tespit etmek sağ el ile sol elin gerekliliğini yarıştırmaya benzer. Bu hadisteki iki mübarek sahabinin de hangisinin daha güzel iş yaptığını kestirmek bu sebeple pek mümkün değildir. Sahabe-i kiram buydu. Toplum böyle olduğu zaman herkes fazilette ve ahlakta yarışır.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.